

Националната библиотека на 130 години

Интервю на Тошка Борисова със Заместник - Директора на НБКМ г-жа Анета Дончева

Т.Б. Поводът за това интервю е 130-годишнината на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“.

А.Д. На 10 декември 2008 г. отбелязахме 130-годишнината на НБКМ. В същия ден чествахме и 170-годишнината от рождението на един от учредителите на Народната библиотека – проф. Марин Дринов. За първи път показахме части от запазени от него ръкописни книги, архива му, печатните му книги и статии.

Отказахме се от организацията на шумно честване, защото усилено работим по редица национални и международни проекти. Те са свързани с актуализиране на информационните технологии и дигитализацията на националното писмено културно наследство и представянето на българската Национална библиотека в Европа.

Т.Б. След 130 години история - накъде?

А.Д. Нашата цел е да утвърдим Националната ни библиотека, като водещата национална институция по отношение на запазването, популяризирането и научното изследване на книжовното наследство. Целим да постигнем високо технологично ниво, което изисква сериозни държавни инвестиции в нови технологии, за да бъдем съпричастни в дейностите, свързани с разработването на Националната програма за дигитализиране на културното наследство на България. Целта ни е НБКМ да има статут на съвременна културна и модерна информационна институция в глобалния информационен век, съхранила през годините уникалността на българската национална памет, възпроизведена в българското книжовно наследство, което е основание за партньорство в световните културни процеси.

Т.Б. Какво е развитието на колекциите на НБКМ през последните години?

А.Д. Фондът наброява над 7 600 099 рег. ед.* През годината сме набавили над 70 000 рег. ед., между които ръкописите „Требник“ и „Молитвеник“ от втората половина на XVIII в.; Празничен миней за януари-август, вт. четв. на XV в.; пет редки и старопечатни книги;

Продължава на стр. 3

В броя

Националната библиотека на 130 години	1, 3
БИК – домакин на годишната среща на EIFL	1
Инициативата за Отворен достъп на EIFL	1, 4
Електронни книги в ТУ – София	2
Авторските права в обществото на знанието	2
Държавен вестник в Интернет	3
Класификацията на Дюи - отживелица?	2

Програмата за Отворен достъп на EIFL

По повод предстоящия семинар на БИК през м. април от серията „Добри библиотечни практики“ на тема „Отворен достъп“ Ирина Кучма – Координатор на инициативата за отворен достъп на EIFL, от Рим, Италия, се съгласи да отговори на няколко въпроса за „Нова библиотека“.

Т.Б. Как бихте обяснили идеята за отворения достъп ?

И.К. Литературата на отворен достъп се състои от свободно-достъпни в Интернет издания: научни статии от списания, книги, вестници, технически доклади, дисертации и други формати документи.

Вижте интервюта на с. 4

„От името на EIFL мрежата искам да изкажа нашата благодарност към екипа на НБУ, който подпомогна организацията на една успешна, продуктивна и занимателна Генерална асамблея на EIFL за периода от 6 до 8 ноември 2008 г. Домакините изненадаха нашите очаквания с подкрепата и ентузиазма си. Благодарим за вашето приятелско, гостоприемно и професионално отношение!“

Рима Купрайт – Директор на EIFL за домакинството на БИК на Генералната асамблея на EIFL

Авторските права в обществото на знанието

Представям на Вашето внимание мненията и предложенията на консорциума „Електронна информация за библиотеките“ [eIFL](#) по отношение на [Зелената книга на Европейската комисия](#) (European Commission Green Paper) за Авторските права в обществото на знанието ("Copyright in the Knowledge Economy"), заедно с включени предложения на организации като: EBLIDA, IFLA, CILIP и др. БИК е представител на eIFL за България и в него членуват много български академични и обществени библиотеки. Нашият глас е чул, посредством представителите на eIFL в Европейската комисия по следните теми. Ето обобщението:

- Европейското законодателство в областта на авторското право оказва влияние по отношение на прилагането му сред членовете на eIFL по света.

- Библиотеките имат огромен принос в обществото на знанието.

- eIFL настоява пред Европейската комисия да постави на дневен ред въпросите по отношение на авторското право и настоява Комисията да обърща внимание на договорните отношения и т. нар. технологични мерки за защита на съдържание (TPMs).

- eIFL подкрепя баланса на интересите при интерпретацията на три-стъпковия тест от [Бернската конвенция](#) за изключенията при възпроизвеждане на произведения, обекти на авторското право.

Общи въпроси

- Задача на законодателя е да поддържа баланс между интересите на притежателите на права и публичния интерес в подготвителната фаза по прилагане.

- Становището на eIFL е: договорните отношения никога да не заместват приетите изключения по отношение на приложението на авторските права.

- Изборният подход по отношение на изключенията и ограниченията води до липса на хармонизация. Затова заключението е, че в момента европейската правна система по прилагане на законодателството за авторски права е небалансирана.

- Задължителните изключения биха предоставили правната основа за ползвателите на изключенията и биха насърчили трансграничното сътрудничество и размяната на знания.

- Докато правните проблеми не са разрешени, така че да позволяват при поискване онлайн европейската култура да е достъпна, законодателите ще бъдат длъжници на потребителите в Европа

Изключения, които касаят библиотеки и архиви

- eIFL обяснява защо изключенията, които касаят библиотеки и архиви трябва да бъдат разширявани.

- Законодателно регламентиране, че библиотеките при определени обстоятелства могат да копират за своите нужди.

- Допълнение на законодателството от рода, че библиотеките могат да използват и предоставят за търсене и откриване на дигитализирано съдържание с авторски права, ще бъде добро решение в полза на читателите.

- eIFL е съгласен с тезата, че е необходима законова норма по отношение на авторските права на децата сираци.

Изключения, които касаят хората с увреждания

- eIFL подкрепя предложението на Световната организация на слепите за обособен Договор на Световната организация за интелектуална собственост по отношение слепите, хората с нарушено и затруднено зрение, който да определи общоприети минимални стандарти, позволяващи им да трансформират съдържание в достъпни за тях формати.

- eIFL призовава Европейската комисия да подкрепи предложенията в защита на правото на справедливост и равнопоставеност по отношение на достъпа до информация.

- eIFL е съгласен, че в Директивата за базите данни трябва да има специални изключения за хората в неравностойно положение, които да се прилагат едновременно за оригиналните и за производните (sui generis) бази данни.

Изключения по отношение на разпространението на материали за нуждите на обучението и научната дейност

- eIFL препоръчва на научната общност в Европа да продължи да развива двете стратегии - на Инициативата от Будапеща за свободен достъп за депозиране на научни публикации в архива и за публикуването на научна периодика на свободен достъп. Лицензите, използвани от изданията за свободен достъп са примери за успешни лицензионни схеми, позволяващи онлайн употребата им за обучение, изследвания и др.

- eIFL поощрява Комисията да подкрепя инициативите за отворен достъп и прилагане на адаптирането на лицензи за отворен достъп до научно съдържание за да се максимизира видимостта и повторната употреба на резултатите от научните публикации за доброто на обществото.

Превод: Тошка Борисова
eIFL-IP координатор за България

Класификацията на Дюи - отживелица?

В средата на миналата година едно интервю в Националното обществено радио на САЩ на Маршал Шоре разбуни духовете сред библиотечната общност. В страната, където 95% от обществените библиотеки са подредени по схемата на Дюи се заговори за пренебрегване на известната класификационната схема. Една обществена библиотека в Гилберт, в щата Аризона, подреди колекциите си по схемата на големите книжарници. Потребителите намират книгите си по теми, напр. история, градинарство, естествени науки. Можете да прослушате цялото интервю Маршал Шоре на адрес: <http://www.npr.org/templates/player/mediaPlayer.html?action=1&t=1&islist=false&id=11131877&m=11131878>

Продължение от стр. 1

А.Д. През годината сме набавили документи в Българския исторически архив и в Ориенталската сбирка, книги, продължаващи издания и други документи. Характерно за изминалата година беше приемането и обработката на над 40 000 документи от дарението на Теодор Димитров - голям български родолюбец, работил дълги години в Библиотеката на ООН в Женева.

Т.Б. Колко са записите в електронния каталог на книгите, периодичните издания, аналитичната библиография?

Достигнатият обем на библиографски бази данни е 1 263 529 записи, от тях въведени през 2008 г. са 55 796.

Т.Б. Какво е българското в Европейска?

А.Д. Българското ще бъде приобщено до края на тази година чрез уникалните документи, съдържащи се в Дигиталната ни библиотека и чрез възможностите за търсене чрез Европейската библиотека в новия ни Национален каталог, който ще започне да функционира през есента на тази година.

Т.Б. Нови дигитализирани документи на Националната библиотека?

А.Д. Библиотеката притежава над 25 000 дигитализирани единици от ръкописи и други видове уникални документи - архивни документи, снимки и портрети, карти, фотоалбуми и графични документи. От 2007 г. започна и дигитализиране на периодичния печат. Дигитализираните документи са описани и архивирани. Част от документите са достъпни чрез Дигиталната библиотека в сайта. Реализирани са следните дейности в областта на информационните технологии

- По Проекта „Виртуална библиотека – България“

I етап - Изграждане на Единна национална библиотечно-информационна система тече работата по конвертирането на основните бази данни. Предвижда се основният масив да е готов до есента на т. г. Извършена е реконструкция на помещенията на сървърния център и на учебния център.

- В края на 2008 г. завърши успешната реализация на Проекта „ДАПИС“ - Дигитални архиви и документи: популяризиране, изучаване, съхранение. Проектът даде възможност да се дигитализират голяма част от реставрираните документи от специалните сбирки, включващи славянски, ориенталски и други чуждоезични ръкописи, документи и периодика.

- Проект TELPlus по Програма eContentPlus на Европейската комисия. Реализирането му цели пълноценното включване на Националната библиотека на България. От тази година нашата библиотека е пълноправен член на Европейската библиотека.

Т.Б. Какъв е броят на регистрираните читатели и основните читателски категории?

А.Д. Регистрирани са 13 127 читатели, от които специалисти – 6920; научни работници – 3718; студенти – 5478; други – 729.

«Важна е ежедневно проявяваната преданост към каузата на Националната библиотека»

Т.Б. Брой посещения?

А.Д. Посещенията в библиотеката са над 101 000. От тази година ще включим и посещенията в сайта на Библиотеката, които ежедневно варират между 150 и 350. Надяваме се през първата половина на т. г. да пуснем новия сайт на Библиотеката.

Т.Б. Заети библиотечни материали?

Заетите библиотечни документи са над 495 000 ед.

Т.Б. Справочно-библиографското и информационното обслужване в цифри?

Създадените информационни продукти са 6656. Направени са 4817 устни библиографски справки.

Т.Б. Професионални качества, които притежава библиотекаря от НБКМ?

Висока професионална подготовка; умения за прецизна и задълбочена работа; новаторски дух при въвеждането на професионалните промени.

**Данните не са окончателни. В момента се прави годишната статистика за 2008 г.*

Електронни книги в Технически университет - София

Библиотечно-информационният център предоставя достъп до пълните текстове на 1 259 електронни книги в областта на инженерните науки от базата данни Springer e-book Packages Engineering. В базата данни са включени отделни монографии, книги от различните тематични серии и сборници с доклади от конференции, публикувани от 2005 до 2008 година, както следва: 2005 - 295 заглавия; 2006 - 304 заглавия; 2007 - 320 заглавия; 2008 - 340 заглавия.

Достъпът е по IP адрес от всички компютри на територията на ТУ - София и филиалите в Пловдив и Сливен на следния **URL адрес**:

<http://www.springerlink.com/books/?Subject=Engineering&sortorder=asc&cb=2000&ce=2009>

Потребителите имат право да разглеждат и четат електронните книги, а също и да ги разпечатват и запазват като файл на личните си компютри, като спазват авторските права и не ги предоставят на трети лица с търговска цел.

Антоанета Димитрова - ТУ

Продължение от стр. 1

Ирина Кучма – Координатор на инициативата за отворен достъп на EIFL за „Нова библиотека“

За литературата на отворен достъп в повечето случаи няма лицензионни ограничения върху употребата и, и публикациите могат да бъдат използвани безплатно за изследвания, обучение и други цели. Отворен достъп се осигурява по два

основни начина: авторът сам поставя копие от своите публикации в архива за отворен достъп или публикува статии в издания с отворен достъп.

Т.Б. Какви са целите и дейностите на програмата eIFL „Отворен достъп“?

И.К. eIFL – ОА цели да направи по-видими и достъпни научните постижения на развиващите се и на държавите в преход. От самото начало ние приехме движението за отворен достъп и продължаваме да го правим, защото вярваме, че то допринася за развитие на образованието, обучението и научната дейност. Движението за отворен достъп повлиява научното и икономическото развитие на държавите. През 2009 година ще работим върху три основни цели:

- Лобиране за развитието за отворен достъп сред ключовите играчи в системата на научните комуникации - библиотекарите, университетските администратори, автори, издатели, подкрепящи институции, дарители

- Налагане и развитие на политики за отворен достъп чрез агенции и университети, за подпомагане на научната дейност и изследователските организации в мрежата на eIFL.

- Самоиздръжка на архивите за отворен достъп. Ще си служим с две стратегии за постигане на тези цели – изграждане на архиви и подкрепа на проекти.

Т.Б. Моля опишете накратко проекта на eIFL.net за своден депозиториум и неговата роля за повишаване видимостта на научните публикации.

И.К. Архивът на свободен достъп за развиващите се и за държавите в преход се намира на адрес <http://eifl.cq2.org> и беше създаден от eIFL за да се увеличи използването на научните публикации за доброто на обществото и да се стимулира международно сътрудничество по отношение на депозиране на научни публикации. Понастоящем архивът включва 368 389 записи от 75 хранилища от 17 държави. Тези числа, както и използването на архива, продължават да нарастват. До януари 2009 г. имахме депозирани 5 414 уникални публикации и 6 380 посещения, с общо посещения за периода януари 2008 - януари 2009 - 18.4 милиона. Дигиталното хранилище ни помага да тестваме интегрирането на различни формати при кооперирането с нови архиви.

Въпросите зададе: Тошка Борисова

Държавен вестник в Интернет

България бе една от малкото страни в ЕС, в която електронния достъп до изданието на Държавен вестник бе платен. От средата на миналата година ДВ е в Интернет. При това, достъпът е вече безплатен.

Официалното издание на Република България е на сайта <http://dv.parliament.bg/>. В деня, в който се издава печатното издание, се публикува PDF файл с пълното съдържание на съответния брой. Създава се и архив с броеве на ДВ. Работи се по дигитализацията на броевете от предишни години. В обновената страница на ДВ може да се види информация за броевете след 3 май 2005 г.

В Съдържанието на Официален раздел са посочени наименованията на актовете, включени в раздела с достъп до пълното съдържание на конкретния брой. Подобрени са възможностите за търсене. Информацията за Неофициалния раздел се въвежда след 1 юли 2008 г., а за официалния от 3 май 2005 г. Досега съществуващите публикации на обществени поръчки и концесии са запазени, като се доразвиват възможностите за търсене в тях. Търсенето на публикуваните обяви се прави от Обществени поръчки и Концесии. Създадени се следните регистри: Регистър на "Държавен вестник", Регистър на обществени поръчки и Регистър на концесии. В тях може да се проследи пътя на всяка обява, подадена в редакцията до обнародването и в ДВ или в електронната страница (за обществени поръчки и концесии). В тези регистри се включват публикувани и непубликувани материали.

Тошка Борисова

eIFL-IP конференция в Истанбул, Турция

Годишната eIFL-IP конференция тази година е насрочена за 26-28 март 2009 и ще се проведе в Истанбул Турция. За участие и повече информация посетете <http://www.eifl.net>.

Издание на Български информационен Консорциум (БИК)

Съставител и редактор: Тошка Борисова
Библиотека на АУБ, Благоевград
1618 София ул. "Монтевидео" 21 А
тел. 02/8110290; 073/888354 toshka@aubg.bg

БИК <http://www.bic.bg>

Нова библиотека - блог на БИК

<http://novabiblioteka.blogspot.com>

Библиотеките и интелектуалната собственост

<http://pravatani.blogspot.com>